Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : [ ]

PD-2563

[Total No. of Pages : 4

[6455]-591

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 501 - MJ : Early India : Evolution of Ideas and Institutions

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the Historical context of the terminology 'Hindu' Ancient and Early.

b) Explain in detail the Importance Numismatic Sources.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the political structures of Mauryan empaire.

b) Write on eassy on Kautilya's 'Arthashstra'.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the difference of Varna and Caste system.

b) Explain the Philosophy of Charvak.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain religious philosophy of Gautam Buddha.

b) Explain the scientific development in Early India.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Epigraphy of Ashoka

b) Shilappadikaram

c) Vardhaman Mahaveer

d) Punch Marked Coins

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

PD-2563

[6455]-591
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 501 - MJ : Early India : Evolution of Ideas and Institutions
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) हिंदु, प्राचीन आणि प्रारंभिक या शब्दावलींचे ऐतिहासिक संदर्भ स्पष्ट करा.

ब) नाणकशास्त्रीय साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मौर्य साम्राज्याची राजकीय संरचना स्पष्ट करा.

ब) कौटिल्याचे 'अर्थशास्त्र' यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) 'वर्ण' व 'जातिव्यवस्था' यामधील फरक स्पष्ट करा.

ब) चार्वाक तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) गौतम बुद्धाचे धार्मिक तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

ब) प्रारंभिक भारतातील वैज्ञानिक विकासाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) अशोकाचे शिलालेख

ब) शिल्प्पादिकारम

क) वर्धमान महावीर

ड) आहत नाणी

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2564

[Total No. of Pages : 4

[6455]-592

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 502 MJ : Welfare State Policies of Chhatrapati Shivaji Maharaj

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions (300 words) : **[15]**

a) What is a 'Rayateche Rajya'? Explain the nature of 'Rayateche Rajya'.

b) Explain the education policy of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

Q2) Attempt any one of the following questions (300 words) : **[15]**

a) Describe the administrative policy of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

b) Explain the importance and features of 'Saptang theory'.

Q3) Attempt any one of the following questions (300 words) : **[15]**

a) Discuss in detail the armor management of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

b) What is 'Guerrilla War'? Examine the method of Guerrilla Warfare.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following questions (300 words) : **[15]**

a) Discuss the Land Revenue System during the time of Shivarai.

b) Explain the income sources of Chhatrapati Shivaji Maharaj Kingdom.

Q5) Write short notes on any two of the following : **[10]**

a) 'Rajmudra' of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

b) Battle of Pratapgad.

c) Cavalry.

d) Types of currency during period of Shivarai.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

PD-2564

[6455]-592

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 502 MJ : Welfare State Policies of Chhatrapati Shivaji Maharaj

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) रयतेचे राज्य म्हणजे काय? रयतेच्या राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे शिक्षणविषयक धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या प्रशासकीय धोरणाचे वर्णन करा.

ब) सप्तांग सिद्धांताचे महत्त्व व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या आरमार व्यवस्थापनाची विस्तृत चर्चा करा.

ब) गनिमी कावा म्हणजे काय? गनिमी कावा युद्धपद्धतीचे परिक्षण करा.

 P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) शिवकालीन महसूल पद्धतीची चर्चा करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांची राजमुद्रा

ब) प्रतापगडची लढाई

क) घोडदळ

ड) शिवकालीन चलनाचे प्रकार

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2565

[Total No. of Pages : 4

[6455]-593

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 503 - MJ : History and It's Theories

(2023 Pattern) (Semester - I) (CBCS)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Numbers to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the definitions and nature of History.

b) Explain the contribution of Herodotus and Aristotle to Greek Historiography.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the contribution of Confucius and Zuma Shiyen to Chinese Historiography.

b) Discuss the Ancient Indian Tradition of History Writing.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the salient features of Church Historiography.

b) Explain the contribution of Ibn Khaldun and AI Biruni in Arab Historiography.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Critically, examine the rationalist Historiography.

b) Review the contribution of Karl Marx in Historiography.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Importance of History

b) Thomas Carlyle

c) Amir Khusro

d) Idealist theory of History

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

PD-2565

[6455]-593
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 503 - MJ : History and It's Theories
(2023 Pattern) (Semester - I) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) इतिहासाच्या व्याख्या आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) हिरोडोटस आणि ॲरिस्टॉटल यांचे ग्रीक इतिहासलेखन–शास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) कन्फयुशियस आणि झुमा शिएन यांचे चिनी इतिहासलेखन–शास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.

ब) प्राचीन भारतीय इतिहासलेखन परंपरेची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) चर्चच्या इतिहासलेखनाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) इब्न खल्दून आणि अल् बिरूनी यांचे अरब इतिहासलेखन–शास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) बुद्धीवादी इतिहासलेखनाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

ब) कार्ल मार्क्सच्या इतिहासलेखन शास्त्रातील योगदानाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) इतिहासाचे महत्व

ब) थॉमस कार्लईल

क) अमीर खुस्रो

ड) इतिहासाचा आदर्शवादी सिद्धांत

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2566

[Total No. of Pages : 2

[6455]-594

M.A. - I

HISTORY

HIS-504-MJ : Art and Architecture in Early India

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 35***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question in 250 words : **[10]**

a) Elaborate the Copper Age Art and Architecture.

b) Review the major cities of the Harappan Period.

Q2) Attempt any one of the following question in 250 words : **[10]**

a) Describe in the detail 'Sarnath Stupa'.

b) Describe in the detail 'Amravati Stupa'.

Q3) Attempt any one of the following question in 250 words : **[10]**

a) Discuss in the detail Ajanta Caves.

b) Discuss in detail the Mathury Style of architecture.

Q4) Short Notes (any one) : **[5]**

a) Bharhut Stupa

b) Buddhist painting

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PD2566

[6455]-594

M.A. - I

HISTORY

HIS-504-MJ : Art and Architecture in Early India

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2 तास]* *[एकूण गुण : 35*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) ताम्रपाषाणयुगीन कला आणि स्थापत्य विशद करा.

ब) हडप्पाकालीन प्रमुख शहरांचा आढावा घ्या.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) सारनाथ स्तूपाचे तपशीलवार वर्णन करा.

ब) अमरावती स्तूपाचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) अजिंठा लेण्यांची सविस्तर चर्चा करा.

ब) स्थापत्याच्या मथुरा शैलीची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4) टीप लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

अ) भरहुत स्तूप

ब) बौध्द चित्रकला

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2567

[Total No. of Pages : 2

[6455]-595

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-510-MJ : Early Maharashtra (up to 10th Century)

(NEP 2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the sources of the study of ancient Maharashtra.

b) Explain the social and economic situation of the Satavahana period.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the political and religious situation of the Vakataka period.

b) Explain the social and economic situation of the Shilahara period.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the cultural legacy of the Vakataka period.

b) Explain the social situation of the Chalukya period.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the numismatic sources of the Rashtrakuta and Chalukya periods.

b) Discuss the caves and inscription of the Satavahana period.

Q5) Write short notes on following questions (any two). **[10]**

a) Inamgaon

b) Coins of the Satavahana period

c) Ajantha

d) Kadamba Dynasty

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PD2567

[6455]-595
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-510-MJ : Early Maharashtra (up to 10th Century)
(NEP 2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन महाराष्ट्राच्या अभ्यासाची साधने स्पष्ट करा.

ब) सातवाहन कालीन सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) वाकाटक कालीन राजकीय आणि धार्मिक परिस्थिती चर्चा करा.

ब) शिलाहार कालीन सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) वाकाटक कालीन सांस्कृतिक वारसा स्पष्ट करा.

ब) चालुक्य कालीन सामाजिक स्थिती स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) राष्ट्रकुट आणि चालुक्य यांच्या कालखंडातील नानकशास्त्रीय साधने स्पष्ट करा.

ब) सातवाहन कालीन लेणी आणि शिलालेख याबद्दल चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. **[10]**

अ) इनामगाव

ब) सातवाहन कालीन नाणी

क) अजिंठा

ड) कदंब घराणे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2568

[Total No. of Pages : 2

[6455]-596
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-511-MJ : Gender and Indian History
(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Review the works of Uma Chakravarti from an Indian feminist perspective.

OR

b) Explain the historical background of the waves of feminism in India.

Q2) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain the relation of Indian women and marriage during ancient period.

OR

b) Explain the gendered structure of the Indian religious system.

Q3) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain Savitribai Phyle's work on women.

OR

b) Explain the role of women in the Indian independence movement.

Q4) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Review the provisions related to women in the Indian constitution.

OR

b) Review the changing position of women in modern India.

Q5) Write short notes on any two the following. **[10]**

a) Kumkum Roy
b) Feminism
c) Women's Education
d) Gender

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PD2568

[6455]-596
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-511-MJ : Gender and Indian History
(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) उमा चक्रवर्ती यांच्या कार्याचा भारतीय स्त्रीवादी दृष्टीकोणातून आढावा घ्या.

किंवा

ब) भारतातील स्त्रीवादाच्या प्रवाहांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन काळातील भारतीय स्त्रिया व विवाह सहसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लिंगाधारीत भारतीय धर्म व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) सावित्रीबाई फुले यांचे महिलांविषयक कार्य लिहा.

किंवा

ब) भारतीय स्वातंत्र्य आंदोलनातील स्त्रियांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) भारतीय राज्यघटनेतील महिलांविषयक तरतुदी आढावा घ्या.

किंवा

ब) आधुनिक भारतातील स्त्रियांच्या बदलत्या स्थितीचा आढावा घ्या.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयावर टीपा लिहा. **[10]**

अ) कुमकुम रॉय

ब) स्त्रीवाद

क) स्त्री शिक्षण

ड) लिंगभाव

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2569

[Total No. of Pages : 4

[6455]-597

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 512-MJ : USA - From Isolation to Hegemony

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Optional Paper - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any one of the following Questions in 300 words** **[15]**

a) Review the USA - Japan Relationship.

b) Examine the paric conference.

Q2) **Answer any one of the following Questions in 300 words** **[15]**

a) State the effect's of the Great Depression.

b) Explain the causes of the Cold War.

Q3) **Answer any one of the following Questions in 300 words** **[15]**

a) Explain the president Woodrow Wilson 14 points.

b) Explain the Isolation policy of USA.

Q4) **Answer any one of the following Questions in 300 words** **[15]**

a) Explain the nature of Washington conference.

b) Explain the America's Role in World War - II

P.T.O.

***Q5*) Write short notes on any two of following in 100 words each.** **[10]**

a) NATO

b) Space War

c) Atlantic charter (1941)

d) League of Nations.

Total No. of Questions : 5]

PD-2569

[6455]-597
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 512 MJ : USA - From Isolation to Hegemony
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Optional Paper - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) अमेरिका–जपान संबंधाचा आढावा घ्या.

ब) पॅरीस शांतता परीषदेचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) जागतिक महामंदीचे परीणाम स्पष्ट करा.

ब) शीत युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) राष्ट्राध्यक्ष वुड्रो विल्सन यांचे चौदा मुद्दे स्पष्ट करा.

ब) अमेरिकेचे अलिप्ततावादी धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) वॉशिंग्टन परिषदेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) अमेरिकेची दुसऱ्या महायुद्धातील भूमिका स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.** **[10]**

अ) **नाटो**

ब) **अवकाश युद्ध**

क) **अटलांटिक सनद** (1941)

ड) **राष्ट्रसंघ**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2570

[Total No. of Pages : 4

[6455]-598

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-513-MJ : History of Science and Technology in the West

(NEP 2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) State what distinguishes science from other disciplines such as religion philosophy or art?

b) Discuss how Technology can explain the application of scientific knowledge to achive practical objectives?

Q2) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) State how did the Medieval church contribute to the development of science during the Middle Ages?

b) Discuss in what ways did Medieval Islamic agronomist contribute to agricultural Experimentation?

Q3) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) Describe what role did Leonardo's observation of water dynamics play in the development of hydrodynamics?

b) Evaluate in what ways did Descartes methodical approach to doubt and reasoning contribute to the evolution of the scientific method?

P.T.O.

Q4) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) Explain how did genetic engineering and biotechnology improved food production & safety?

b) Explain how did the computer and internet technology is responsible for making of global village?

Q5) **Write short notes on any two of the following in 100 words :** **[10]**

a) Define science

b) Importance of chemistry

c) Copernicus

d) Importance of Radio

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PD-2570

[6455]-598
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-513 MJ : History of Science and Technology in the West
(NEP 2023 Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) धार्मिक तत्वज्ञान किंवा कला यासारख्या इतर विषयापासून विज्ञान कसे वेगळे आहे. ते स्पष्ट करा.

ब) व्यावहारिक उद्दिष्ट्ये साध्य करण्यासाठी तंत्रज्ञान वैज्ञानिक ज्ञानाच्या वापराचे स्पष्टीकीकरण कसे देऊ शकते यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन चर्चने मध्ययुगात विज्ञानाच्या विकासात कसा हातभार लावला ते स्पष्ट करा.

ब) मध्ययुगीन इस्लामिक कृषी प्रयोगात कोणत्या मागीनी योगदान दिले, याची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) जलगतिशास्त्राच्या लिओनार्दो–दि–विंचीच्या निरिक्षणांनी द्रव्यगतीकी विकासात कोणती भूमिका बजावली, वर्णन करा.

ब) डकारची शंका आणि तर्क संशोधन पद्धतीमुळे वैज्ञानिक दृष्टीकोनातून विकास कसा झाला, त्याचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) अनुवांशिक अभियांत्रिकी आणि जैवतंत्रज्ञानाने अन्न उत्पादन आणि सुरक्षितता कशी सुधारली आहे सविस्तर लिहा.

ब) संगणक आणि आंतरजाळे (इंटरनेट) जागतीक खेडे बनवण्यासाठी कसे जबाबदार आहे ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. **[10]**

अ) विज्ञानाची व्याख्या लिहा

ब) रसायनशास्त्राचे महत्त्व

क) कोपरनिकस

ड) रेडिओचे (आकाशवाणी) महत्त्व

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : [ ]

PD-2571

[Total No. of Pages : 4

[6455]-599

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 514 - MJ : Heritage Studies

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***All questions carry equal marks.***

Q1) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[10]**

a) Explain the Cultural Heritage with Example.

b) Write about the UNESCO approved Heritage sites in Maharashtra.

Q2) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[10]**

a) Explain the economic importance of Heritage sites in India.

b) Explain the nature and scope of Heritage site in India.

Q3) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[10]**

a) Discuss the role of citizens to preserve national heritage sites.

b) Discuss the Tangible Heritage sites in India.

P.T.O.

Q4) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[10]**

a) Explain the Indian Culture and Tradition as a National Heritage.

b) Review the major natural heritage sites of the world.

Q5) **Write any two Short Notes on the following within 100 words.** **[10]**

a) Intangible Heritage

b) The importance of Religious Heritage

c) Historical Timeline

d) Ajanta Cave

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

PD-2571

[6455]-599
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 514 - MJ : Heritage Studies
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) सांस्कृतिक वारसा उदाहरणासह स्पष्ट करा.

ब) युनेस्कोच्या यादीतील महाराष्ट्रातील वारसा स्थळाची माहिती लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) राष्ट्रीय वारसा स्थळाचे आर्थिक महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) भारतातील वारसा स्थळांची स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) नैसर्गिक राष्ट्रीय वारसा स्थळांच्या जतन आणि संवर्धनामधील लोकांची भुमिका स्पष्ट करा.

ब) भारतातील मूर्त वारसा स्थळांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर** 300 **शब्दात लिहा.** **[10]**

अ) राष्ट्रीय वारसा म्हणून भारतीय संस्कृती व परंपरा स्पष्ट करा.

ब) जागतिक प्रमुख नैसर्गिक वारसा स्थळांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा** 100 **शब्दात लिहा.** **[10]**

अ) अमूर्त वारसा

ब) धार्मिक वारस्यांचे महत्त्व

क) ऐतिहासिक कालरेषा

ड) अजंठा लेणी

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2572

[Total No. of Pages : 4

[6455]-600
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 515 - MJ : History of the West Asia in The 20th Century
(2023 Pattern) (Semester - I) (Elective Course)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the European powers in Arabian Peninsula with special reference to French mandate.

b) Explain the struggle for Independence against for the British rule in Arabian Peninsula.

Q2) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the emergence of ideologies in Arab with special reference to Pan - Islamism.

b) Explain the ideology of Arab nationalism and it's impact on West Asia.

Q3) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Review the various aspect of the Iran - Iraq conflict.

b) Explain the causes and consequences of the Gulf war - II.

Q4) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Critically explain the Nationalization of oil resources in West Asia.

b) Explain in detail oil crisis of 1973.

Q5) **Write any two Notes from the following :** **[10]**

a) Iranian Nationalism.

b) Zionism.

c) Gulf war - I

d) OPEC

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PD-2572

[6455]-600
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 515 - MJ : History of the West Asia in The 20th Century
(2023 Pattern) (Semester - I) (Elective Course)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत). **[15]**

अ) फ्रेंच आदेशाच्या विशेष संदर्भात अरबी द्विपकल्पातील युरोपीय सत्तांचे विवेचन करा.

ब) अरबी द्विपकल्पातील ब्रिटिश राजवटीविरूद्ध स्वातंत्र्याचा लढा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत). **[15]**

अ) पॅन – इस्लामवादाच्या विशेष संदर्भात अरबी विचारसरणीचा उदय स्पष्ट करा.

ब) अरबी राष्ट्रवादाची विचारसरणी सांगून पश्चिम आशियावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत). **[15]**

अ) इराण – इराक संघर्षाच्या विविध पैलूंचा आढावा घ्या.

ब) दुसऱ्या आखाती युद्धाची कारणे व परीणाम यांचे विवेचन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत). **[15]**

अ) पश्चिम आशियातील तेल संसाधणाच्या राष्ट्रीयकरणाचे टीकात्मक विवेचन करा.

ब) 1973 च्या तेल संकटाचे सविस्तर विवेचन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) इराणी राष्ट्रवाद

ब) झिओनिझम

क) पहिले आखाती युद्ध

ड) ओपेक (OPEC)

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2573

[Total No. of Pages : 2

[6455]-601
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-541-RM : Research Methodology in History
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:
1) ***All question are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the nature of Historical Research?

b) State the differences between science research and Humanities Research?

Q2) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the correlation of history with political science in research?

b) State the importance of Archaeological sources in historical research?

Q3) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the importance of primary sources in historical research?

b) Describe the data collection method.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) What is interview? Explain its merits and demerits?

b) Discuss the importance of internal and external criticism in Historical Research?

Q5) Write any two short notes from the following : (100 words) **[10]**

a) Survey method

b) Iconography

c) Hypothesis

d) Applied Research

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PD2573

[6455]-601

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-541-RM : Research Methodology in History

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ऐतिहासिक संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) विज्ञानातील संशोधन आणि मानव्यविज्ञान शाखेतील संशोधनातील फरक लिहा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) इतिहास आणि राज्यशास्त्राचा संशोधनातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

ब) ऐतिहासिक संशोधनातील पुरातत्त्वशास्त्राचे महत्त्व सांगा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ऐतिहासिक संशोधनातील प्राथमिक साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) माहिती संकलन पद्धतीचे वर्णन करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) मुलाखत म्हणजे काय? मुलाखतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

ब) ऐतिहासिक स्त्रोतांच्या अंतरंग आणि बहिरंग परिक्षणाचे महत्त्व याची चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी दोन टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) सर्वेक्षण पद्धती

ब) प्रतिमाशास्त्र

क) गृहितके

ड) उपयोजित संशोधन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2574

[Total No. of Pages : 4

[6455]-602

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 551 - MJ : Medieval India - Evolution of Ideas and Institutions

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Critically examine the persian sources during the mughal age.

b) Analyze the importance of foreign travellers accounts for the study of medieval Indian history.

Q2) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Discuss the theory of segmentary state with special reference to South India.

b) Explain Ramchandrapant Amatya's idea of state and kingship.

Q3) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Examine the nature of state and administration under the Vijaynagar Kingdom.

b) Explain Agrarian system under the maratha state.

Q4) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Examine in detail the Sufi Movement in India.

b) Discuss the nature of trade in medieval South India.

Q5) **Write a short Note (Any two) :** **[10]**

a) Social mobility

b) Revenue system in Bengal

c) Theocratic state

d) Arrival of the Europeans

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PD-2574

[6455]-602
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 551 - MJ : Medieval India - Evolution of Ideas and Institutions
(2023 Pattern) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मुघलकालीन पर्शियन साधनांचे परीक्षण करा.

ब) मध्ययुगीन भारतीय इतिहास लेखनाच्या अभ्यासासाठी परकीय प्रवासी वृत्तांताचे महत्व सांगून चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) दक्षिण भारताच्या विशेष संदर्भासह विभाजित राज्यांच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

ब) रामचंद्रपंत अमात्यांच्या राज्य व राजेशाही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) विजयनगर साम्राज्याच्या राज्य व प्रशासनाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

ब) मराठा राज्याची कृषी व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन भारतातील सुफी चळवळीचे तपशीलवार परीक्षण करा.

ब) मध्ययुगीन दक्षिण भारतातील व्यापाराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोवर टिपा लिहा. **[10]**

अ) सामाजिक गतिशीलता

ब) बंगालमधील महसुल पद्धत

क) धर्माधिष्टित राज्य

ड) युरोपियांचे आगमन

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2575

[Total No. of Pages : 4

[6455]-603

M.A. - I

HISTORY

HIS-552-MJ: Socio-Economic History of the Marathas

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Review the foreing sources for the study of Maratha history.

b) Review the sanskrit sources for the study of Maratha history.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Take a detailed look at the Gaovgada system during the Maratha period.

b) Review the education system during the Maratha period.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the nature of land holding system under the Maratha period.

b) Describe in detail the various sources of income during the Maratha period.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the main trade routes of Maharashtra during the Maratha period.

b) Explain the system of currency of the Maratha period.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following. **[10]**

a) Archaeological sources.

b) Fairs and Festivals in Maratha period.

c) Types of land in Maratha period.

d) Small scale industry in Maratha period.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

PD2575

[6455]-603

M.A. - I

HISTORY

HIS-552-MJ: Socio-Economic History of the Marathas

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासाच्या परकीय साधनांचा आढावा घ्या.

ब) मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासाच्या संस्कृत साधनांचा आढावा घ्या.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठेकालीन गावगाडा पध्दतीचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) मराठेकालीन शिक्षण पध्दतीचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठेकालीन जमिनधारणा पध्दतीच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

ब) मराठेकालीन विविध उत्पन्नाच्या स्त्रोतांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठेकालीन महाराष्ट्रातील मुख्य व्यापारी मार्गांची चर्चा करा.

ब) मराठेकालीन चलनपध्दती स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) पुरातत्वीय साधने

ब) मराठेकालीन जत्रा व उत्सव

क) मराठेकालीन जमिनीचे प्रकार

ड) मराठेकालीन लघु उद्योग

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2577

[Total No. of Pages : 2

[6455]-605

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-554 MJ : Art and Architecture in Medieval India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any One of the following question in 250 words : [10]**

a) Describe the architectural style of Quwat-ul-Islam mosque.

b) Give information about Vijayanagar architecture.

Q2) **Attempt any One of the following question in 250 words : [10]**

a) Write the information about Kutubminar.

b) Give information about Mughal Painting.

Q3) **Attempt any One of the following question in 250 words : [10]**

a) Explain the architecture of forts and Vada during Maratha period.

b) Give information about the architecture of Akbar's era.

Q4) **Write short notes on any one. Each answer in 100 words. [5]**

a) Alai Darwaza

b) Taj Mahal

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PD-2577

[6455]-605
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-554 MJ : Art and Architecture in Medieval India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 35*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवतात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कुव्वत-उल-इस्लाम मशिदीचे स्थापत्यशैलीचे वर्णन करा.

ब) विजयनगर स्थापत्याबद्दल माहिती द्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कुतुबमिनार विषयी माहिती लिहा.

ब) मुघलकालीन चित्रकलेविषयी माहिती द्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) मराठाकालीन किल्ले व वाडा स्थापत्य स्पष्ट करा.

ब) अकबरकालीन स्थापत्याची माहिती द्या.

प्रश्न 4) टिपा लिहा कोणतीही एक 100 शब्दांत. **[5]**

अ) अलाई दरवाजा

ब) ताज महाल

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2578

[Total No. of Pages : 4

[6455]-606

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-560 MJ : Medieval Maharashtra (From 11th Century to 18th Century)

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following questions in 300 words** **[15]**

a) Examine various historical sources for study of yadava period?

b) Discuss the polity and Economy during Faruqi and Bahamani period.

Q2) **Attempt any one of the following questions in 300 words** **[15]**

a) Evaluate religion and society in Deccan, during sultanate period?

b) Examine the Art and Architecture during Maratha period?

Q3) **Attempt any one of the following questions in 300 words** **[15]**

a) Discuss the political and Administrative system during yadava Period?

b) Examine various literary sources to comprehend history of Bahamani Period?

P.T.O.

Q4) **Attempt any one of the following questions in 300 words** **[15]**

a) Discuss the revenue system during sultanate period in Deccan?

b) Review the Religious conditions during Maratha Period?

Q5) Write short note on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Textile industry of Burhanpur.

b) Dakhani Language

c) Gondeshwar Temple

d) Maratha Folk Literature.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PD-2578

[6455]-606
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-560 MJ : Medieval Maharashtra (From 11th Century to 18th Century)
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) यादव कालीन विविध ऐतिहासिक साधनाचे परीक्षण करा.

ब) फारुकी आणि बहामणी काळखंडातील राजकिय आणि आर्थिक परिस्थितीचे चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) दक्षिणेतील सूलतान काळातील सामाजिक आणि धार्मिक परिस्थितीचे मूल्यमापन करा.

ब) मराठा कालखंडातील कला आणि स्थापत्याचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) यादव काळातील राजकिय आणि प्रशासकीय पद्धतीची चर्चा करा.

ब) विविध लिखित साधनांच्या आधारे बहामणी कालखंडातील इतिहास लेखनाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) सुलतान कालखंडातील जमीन महसूल पद्धतीची चर्चा करा.

ब) मराठाकाळातील धार्मिक जीवनाचा आढावा द्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** टीपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) बऱ्हाणपूर येथील कापड उद्योग

ब) दख्खणी भाषा

क) गोंदेश्वर मंदिर

ड) मराठा लोकसाहित्य

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2579

[Total No. of Pages : 4

[6455]-607

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 561 MJ : East Asia : China (1839 - 1976)

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the causes and consequences of the Taiping Rebellin.

b) Explain the nature and characteristics of the hundred days Reform movement.

Q2) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the Dr. San - Yat - Sen's political views.

b) Disucss the causes of 1919 movement in detail.

Q3) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) State the causes of the second Sino - Japanese War.

b) Explain the causes of Republican revolution.

Q4) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the nature of Mazo revolution.

b) Explain India - China relationship.

Q5) **Write short note any two in 100 words each :** **[10]**

a) First opium war

b) Open door deal

c) Long March

d) Hunan Dissertation

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PD-2579

[6455]-607
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 561 MJ : East Asia : China (1839 - 1976)
(2023 Pattern) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) ताईपिंगच्या उठावाचे कारणे व परिणाम सांगा.

ब) शंभर दिवसांच्या सुधारणा चळवळीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) डॉ. सन-यत-सेन यांचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.

ब) 1919 च्या चळवळीची कारणांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) दुसऱ्या चीन - जपान युद्धाचे कारणे सांगा.

ब) प्रजासत्ताक क्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) माओ क्रांतीचे स्वरुप स्पष्ट करा.

ब) भारत-चीन संबंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही **दोन** टीपा लिहा. (100 शब्दांत) **[10]**

अ) अफूचे पहिले युद्ध

ब) मुक्तद्वार करार

क) लाँग मार्च

ड) हूनान प्रबंध

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2580

[Total No. of Pages : 4

[6455]-608

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 562 MJ : Socio - Economic History of Medieval India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Examine the life of women during the Sultanate period.

b) Give information about the Medieval Bhakti movement.

Q2) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the types of land and revenue system in medieval period.

b) Examine the Bandobast system of Toradmal.

Q3) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Write information about the industries of the Mughal period.

b) Examine the education system during the Medieval period.

Q4) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the social stratification & mobility in medieval period.

b) Examine trade during the Mughal period.

Q5) **Write short notes on any two of the following in 100 words each. [10]**

a) Caste & community

b) Philosophy of Sufism

c) Iqta

d) Urbanisation

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PD-2580

[6455]-608
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 562 MJ : Socio - Economic History of Medieval India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **सुलतानसाही खंडातील स्त्री जीवनाचे परीक्षण करा.**

ब) **मध्ययुगीन भक्ती चळवळीची महिती द्या.**

प्रश्न 2) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **मध्ययुगीन काळातील जमीनीचे प्रकार व महसूल व्यवस्था स्पष्ट करा.**

ब) **तोरडमलच्या बंदोबस्त पद्धतीचे परीक्षण करा.**

प्रश्न 3) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **मुघल काळातील उदयोगांची माहिती लिहा.**

ब) **मध्ययुगीन काळातील शिक्षण व्यवस्थेचे परीक्षण करा.**

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत उत्तर लिहा.** **[15]**

अ) **मध्ययुगीन सामाजिक स्तरीकरण व गतिशिलता स्पष्ट करा.**

ब) **मुघल काळातील व्यापाराचे परीक्षण करा.**

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा. **[10]**

अ) जात व समाज

ब) सुफी तत्वज्ञान

क) इक्ता

ड) शहरीकरण

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2581

[Total No. of Pages : 4

[6455]-609

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 563 - MJ : History of Science and Technology in India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Write the answer to any one question in 300 words :** **[15]**

a) Explain the technology in the Harappan civilization and it's Impact on the social system.

b) Write in detail about the contributions of mathematics in ancient India.

Q2) **Write the answer to any one question in 300 words :** **[15]**

a) Explain the scientific and technological advancements during the medieval period.

b) Explain the contribution of sawai Jaisingh in the development of astronomy.

Q3) **Write the answer to any one question in 300 words :** **[15]**

a) Explain How the west affected Indian science and technology.

b) Explain the Representation of science and technology in popular media and its impact.

Q4) **Write the answer to any one question in 300 words :** **[15]**

a) Explain pandit Nehru's thoughts and contributions to science and technology.

b) Discuss the achievements of ISRO.

P.T.O.

Q5) **Write short notes on any two of the following .** **[10]**

a) Green Revolution

b) Sushrut

c) Textile Industry and dyeing during medieval period

d) Metal Industry in Ancient India.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PD-2581

[6455]-609
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 563 - MJ : History of Science and Technology in India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) हडप्पा संस्कृतीतील तंत्रज्ञान आणि त्याचा समाज व्यवस्थेवर झालेला प्रभाव स्पष्ट करा.

ब) प्राचीन भारतातील गणितातील योगदानावर सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन कालखंडातील वैज्ञानिक व तंत्रज्ञानातील प्रगती स्पष्ट करा.

ब) खगोल शास्त्रातील विकासा मध्ये सवाई जयसिंग यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) पाश्चात्यांचा भारतीय शास्त्र व तंत्रज्ञान यावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

ब) लोकप्रिय माध्यमांमध्ये विज्ञान व तंत्रज्ञानाची मांडणी व परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) विज्ञान व तंत्रज्ञान यामधील पंडीत नेहरु यांचे विचार व योगदान स्पष्ट करा.

ब) आय. एस. आर. ओ. (भारतीय अंतराल संशोधन संस्था) यांनी साध्य केलेल्या विविध बाबींची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयावर टीपा लिहा. **[10]**

अ) हरीत क्रांती

ब) सुश्रूत

क) मध्ययुगीन कालखंडातील कापड उद्योग व रंगकाम

ड) प्राचीन भारतातील धातु उद्योग

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2582

[Total No. of Pages : 4

[6455]-610

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 564 - MJ : History and Tourism

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Explain the different types of tourism in India.

b) Review in detail the factors influencing growth of Abrod Tourism.

Q2) **Attempt any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Explain in detail Historical and Cultural Tourism in India.

b) Examin the Pilgrimage and Religious tourism in India.

Q3) **Attempt any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Discuss the components of Tourism.

b) Explain the impact of tourism on development of Indian Economy.

Q4) **Attempt any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Explain in detail scopes in Tourism of History learners in India.

b) Explain the role of tourists guide in tourist Industry.

P.T.O.

Q5) **Write short notes on any two of the following in 100 words.** **[10]**

a) Governments role of Tourism

b) Medical Tourism

c) Social Tourism

d) Food Tourism

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PD-2582

[6455]-610
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS - 564 - MJ : History and Tourism
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतातील पर्यटनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

ब) 'परदेशी पर्यटन' च्या वाढीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांचा तपशीलवार आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतातील ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक पर्यटनाचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) भारतातील तीर्थयात्रा आणि धार्मिक पर्यटनाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) पर्यटन उद्योगातील घटकांची चर्चा करा.

ब) भारतीय अर्थ व्यवस्थेच्या विकासावर पर्यटनाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतातील इतिहासाच्या पर्यटनातील व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) पर्यटन उद्योगात पर्यटक मार्गदर्शकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **पर्यटनातील शासनाची भूमिका**

ब) **वैद्यकीय पर्यटन**

क) **सामाजिक पर्यटन**

ड) **खाद्य पर्यटन**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2583

[Total No. of Pages : 4

[6455]-611

M.A. (Part- I)

HISTORY

HIS -565 MJ : Environmental History of India

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

2) ***Figure to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Explain the relationship between the disciplines of ecology and environment history.

b) Explain the concept of environmental Eco-feminism.

Q2) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Review the geographical area of India.

b) Discuss the environmental change that Led to the decline of the Harrappan culture.

Q3) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Describe the forest management in modern India and state its impact on human Life.

b) Give information about the railway system in India and the deforestation it causes.

Q4) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Discuss the environmental movement in India.

b) Explain the Dam affected peoples 'Movement in Maharashtra'.

***Q5)* Write any two short notes of the following in 100 words each. [10]**

a) Green History

b) Forest Acts

c) Bishnoi Movement

d) Narmada Bachao Andolan

Total No. of Questions : 5]

PD-2583

[6455]-611
M.A. (Part- I)
HISTORY
HIS -565 MJ : Environmental History of India
(2023 Pattern) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना: *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) **कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **पर्यावरण आणि पर्यावरणीय इतिहास या ज्ञानशाखेंचा असलेला सहसंबंध स्पष्ट करा.**

ब) **पर्यावरणीय इको-फेमिनिझनमची संकल्पना स्पष्ट करा.**

प्रश्न 2) **कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **भारताच्या भौगोलीक क्षेत्राचा आढावा द्या.**

ब) **हडप्पा संस्कृतीच्या ऱ्हासास कारणीभूत ठरलेले पर्यावरणीय बदल या विचार प्रवाहा संबंधी चर्चा करा.**

प्रश्न 3) **कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **आधुनिक भारतातील वन व्यवस्थापन विशद करा आणि वन व्यवस्थापनांचे मानवी जीवनावरील परिणाम विशद करा.**

ब) **भारतीय रेल्वे व्यवस्था आणि त्यासाठी होत असलेली जंगलतोड याबद्दल माहिती द्या.**

प्रश्न 4) **कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) **भारतातील पर्यावरणीय चळवळ यावर चर्चा करा.**

ब) **महाराष्ट्रातील धरणग्रस्तांचे आंदोलन स्पष्ट करा.**

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयांवर टिपा लिहा 100 शब्दांत. **[10]**

अ) हरीत इतिहास

ब) जंगल कायदे

स) बिश्नाई आंदोलन

द) नर्मदा बचाव आंदोलन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2584

[Total No. of Pages : 4

[6455]-621

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS - 605 MJ: Modern India : Ideas, Institutions and Approaches

(2023 Credit Pattern) (Semester - III) (CBCS)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words. **[15]**

a) What was the state of Indian Industries before British Colonization and how did it change under British rule.

OR

b) What was the significance of the Indian National Congress and other political movements in shaping modern political thought in India.

Q2) Answer the following questions in 300 words. **[15]**

a) In the context of mass movements, speak about the following:-

i) Non - Brahmin Party

ii) Scheduled Caste Federation

OR

b) Discuss about the 1946 Royal Indian Naval Mutiny and state its out come.

Q3) Answer the following questions in 300 words. **[15]**

a) How did the press serve as a platform for social reform movements in India?

OR

b) State the importance of the extremist leaders of the Indian National Congress. Include the following points in your answer:-

i) Leaders

ii) 4 - Point Programme

Q4) Answer the following questions in 300 words. **[15]**

a) Elaborate upon the Civil Disobedience Movement.

OR

b) State the causes and consequences of the Partition of India.

Q5) Short Notes (Any two) **[10]**

a) British Judiciary system in India.

b) Ideologies of the Revolutionaries.

c) Krishak Praja Party

d) Hindu Mahasabha

Total No. of Questions : 5]

PD-2584

[6455]-621
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS - 605 MJ: Modern India : Ideas, Institutions and Approaches
(2023 Credit Pattern) (Semester - III) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) **खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तरे लिहा.** **[15]**

अ) ब्रिटीश वसाहत होण्यापूर्वी उदयोगांची स्थिती काय होती. आणि ब्रिटीश राजवटीन ते कसे बदलले.

किंवा

ब) भारतातील आधुनिक राजकीय विचारांना आकार देण्यासाठी भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस आणि इतर राजकीय चळवळीचे महत्व सांगा.

प्रश्न 2) **खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तरे लिहा.** **[15]**

अ) जन आंदोलनाच्या संदर्भात पुढील बाबीवर भाष्य करा.

i) ब्राम्हणेत्तर संघटना

ii) अनुसूचित जाती महासंघ

किंवा

ब) 1946 च्या रॉयल इंडियन नेण्हल बंडाबद्दल चर्चा करा आणि त्याचे परिणाम सांगा.

P.T.O.

प्रश्न 3) **खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तरे लिहा.** **[15]**

अ) भारतातील सामाजिक सुधारणा चळवळीचे व्यासपीठ म्हणून प्रेसने कसे काम केले.

किंवा

ब) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या जहाल नेत्याचे महत्व सांगा. तुमच्या उत्तरात खालील मुद्दे समाविष्ट करा.

i) नेतृत्व

ii) चतुसुत्री कार्यक्रम

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तरे लिहा.** **[15]**

अ) सविनय कायदेभंग चळवळीचे तपशीलवार वर्णन करा.

किंवा

ब) भारताच्या फाळणीची कारणे आणि परिणाम सांगा.

प्रश्न 5) **टिपा लिहा कोणत्याही दोन** **[10]**

अ) भारतातील ब्रिटिश न्यायव्यवस्था

ब) क्रांतीकारकांची विचारधारा

क) कृषक प्रजा पार्टी

ड) हिंदु महासभा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2585

[Total No. of Pages : 4

[6455]-622

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS - 606 MJ : Struggles for Equality in 19th Century Maharashtra

(2023 Pattern) (Semester - III) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Discuss the modern education introduced by the christian missinories in the 19th Century Maharashtra.

b) How did the Mahatma Jyotirao Phule's education thoughts struggle for equality in 19th Century Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Elaborate the Pandita Ramabai's work of struggle for equality in 19th Century Maharashtra.

b) Write an essay in detail on critical thinking of Tarabai Shinde.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Write in detail the Parmahans Mandali's work of social equality in 19th Century Maharashtra.

b) Explain the role of Satyashodhak Samaj for social equality in 19th Century Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the role of periodical 'Dnyanoday' in the struggle for social equality in 19th Century Maharashtra.

b) Give in detail the contribution of struggle for social equality with special reference to Mahatma Jyotirao Phule's eminent Book 'Gulamgiri'.

Q5) Write short note on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Colonial Education

b) Gopal Baba Valangkar

c) Prarthana Samaj

d) Deenbandhu

Total No. of Questions : 5]

PD-2585

[6455]-622
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS - 606 MJ : Struggles for Equality in 19th Century Maharashtra
(2023 Pattern) (Semester - III)(Credit System)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शविहात

प्रश्न 1) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रशनाचे 300 शब्दात लिहा.** **[15]**

अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रात ख्रिच्यन मिशऱ्यांनी सुरू केलेल्या आधुनिक शिक्षणाची चर्चा करा.

ब) 19 व्या शतकात महाराष्ट्रात महात्मा जोतीराव फुले यांच्या शैक्षाणिक विचारांनी समतेसाढी कसा संघर्ष केला.

प्रश्न 2) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा.** **[15]**

अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील पंडिता रमाबाई यांच्या समतेच्या लढयाचे कार्य विशद करा.

ब) ताराबाई शिंदे यांच्या विवेचनात्मक विचारांवर सविस्तर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा.** **[15]**

अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील परमहंस मंडलीचे सामाजिक समतेचे कार्य विस्तर लिहा.

ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रतील सामाजिक समतेसाठी सत्यशोधक समाजाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा.** **[15]**

अ) एकोणिसख्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक समतेच्या लढयान 'ज्ञानोदय' नियतकालीकाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) एकोणिसख्या शतकातील महाराष्ट्रातील 'गुलामगिरी' या महात्मा जोतीराव फुले यांच्या प्रख्यात ग्रंथाच्या विशिष्ट संदर्भात सामाजिक समतेसाठीच्या लढयातील योगदानाची सविस्तर माहीती द्या.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणताही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.** **[10]**

अ) वासाहतिक शिक्षण

ब) गोपाल बाबा वलंगकर

क) प्रार्थना समाज

ड) दीनबंधू

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2586

[Total No. of Pages : 4

[6455]-623

M.A.

HISTORY

HIS 607 MJ : Intellectual History of The Modern World

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the contribution of Arab in European Renaissance.

b) Explain the Martin Luther's on Religious Reformation Contribution.

Q2) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the 'Newtonian' Revolution.

b) Explain the contribution of Russou in French Revolution.

Q3) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the causes for the rise of Colonialism.

b) What is Socialism? Explain various aspects of Socialism.

Q4) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Bring out the political significance of Democracy.

b) Explain the Salient features of Post-Modernism.

***Q5)* Write short notes on any two of the following in 100 words. [10]**

a) Architecture in Renaissance

b) Jan hus

c) Galileo

d) Feminism

Total No. of Questions : 5]

PD-2586

[6455]-623
M.A.
HISTORY
HIS 607 MJ : Intellectual History of The Modern World
(2023 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) **खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा.** **[15]**

अ) युरोपातील पुनर्जागरणातील अरबांचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) मार्टीन ल्युथर यांचे धार्मिक सुधारणां विषयी चे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) **खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा.** **[15]**

अ) 'न्यूटोनियन' क्रांती स्पष्ट करा.

ब) फ्रेंच राज्यक्रांती मधील रूसोचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) **खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[15]**

अ) वसाहतवादाच्या उदयाची कारणे विशद करा.

ब) समाजवाद म्हणजे काय? समाजवादाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा.** **[15]**

अ) लोकशाहीचे राजकीय महत्व नमूद करा.

ब) उत्तर-आधुनिकवादाची ठळक वैशिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) प्रबोधनातील स्थापत्य

ब) जॉन हस

क) गॅलिलिओ

ड) स्त्रीवाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2587

[Total No. of Pages : 2

[6455]-624
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS 608 MJ : Art and Architecture in Modern India
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[10]**

a) State the salient features of Modern Indian Architecture.

b) Review in brief the Portuguese architecture in India.

Q2) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[10]**

a) Describe the various types of Painting in Modern India.

b) Explain the characteristics of Neo-Classical architecture in Modern India.

Q3) **Answer any one of the following question in 300 words.** **[10]**

a) Give an account of the development of Theater and Music in Modern India.

b) Describe in brief any four movements of British Architectural Style in India.

Q4) **Write short notes on any one of the following in 100 words each.** **[5]**

a) French Architecture

b) Art Deco

Total No. of Questions : 4]

PD-2587

[6455]-624

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS 608 MJ : Art and Architecture in Modern India

(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 35*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) आधुनिक भारतीय स्थापत्य कलेची ठळक वैशिष्टये सांगा.

ब) भारतातील पोर्तुगीज स्थापत्याचा संक्षिप्त आढावा द्या.

प्रश्न 2) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) आधुनिक भारतीय चित्रकलेतील विविध प्रकारांचे वर्णन करा

ब) आधुनिक भारतातील नव–अभिजात (नओं–कलासिकल) स्थापत्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) आधुनिक भारतातील रंगभूमी आणि संगीत यांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.

ब) भारतातील ब्रिटिश स्थापत्य शैलीच्या कोणत्याही चार स्मारकांचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका टीप 100 शब्दांत लिहा.** **[5]**

अ) फ्रेंच स्थापत्य

ब) सजावटीची कलाशैली (आर्ट डेको)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2588

[Total No. of Pages : 2

[6455]-625

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-616-MJ : Constitutional Developments in India (1773-1892)

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Explain the structure of East India Company.

b) Discuss the causes and effect of Pits India Act 1784 in East India Company.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Review the charter act 1813.

b) Discuss the provisions and effect of charter act 1853.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Describe the contribution Indian Council Act 1861.

b) Discuss the provisions of Regulating Act 1773.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Examine the effect of the charter act 1793.

b) Discuss the educational policy of British.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each : **[10]**

a) Write the four provisions of charter act 1793.

b) Background of charter act 1833.

c) Effect of Government of India Act 1858.

d) Age of consent bill act 1891.

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PD2588

[6455]-625

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-616-MJ : Constitutional Developments in India (1773-1892)

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) ईस्ट इंडिया कंपनीची रचना स्पष्ट करा.

ब) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या पिट्स इंडिया कायद्याची कारणे आणि परिणामांची चर्चा करा.

प्र.2) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 1813 च्या सनदी कायद्याचा आढावा घ्या.

ब) 1853 च्या नियामक कायद्यातील तरतुदी आणि परिणामांची चर्चा करा.

प्र.3) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) भारत सरकारच्या 1861 कायद्याच्या योगदानाचे वर्णन करा.

ब) 1773 च्या नियामक कायद्याच्या तरतुदीची चर्चा करा.

प्र.4) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 1793 च्या नियामक कायद्याच्या परिणामांचे परिक्षण करा.

ब) ब्रिटिशांच्या शैक्षणिक धोरणाविषयी चर्चा करा.

प्र.5) खालील पैकी 100 शब्दात कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) 1793 च्या सनदी कायद्यातील चार तरतुदी लिहा.

ब) 1833 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी

क) 1858 च्या भारत सरकार कायद्याचे चार परिणाम लिहा.

ड) समंती वय विधेयक कायदा – 1891

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2589

[Total No. of Pages : 2

[6455]-626
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-617-MJ : British Administrative Policies in India
(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the questions in 300 words : **[15]**

a) Briefly review Colonial knowledge production.

b) Explain the concept of Liberalism in detail.

Q2) Attempt any one of the questions in 300 words : **[15]**

a) Explain British Policy on 'Civil Service'.

b) Review the policy of British towards Princely States.

Q3) Attempt any one of the questions in 300 words : **[15]**

a) Explain the Land Revenue Policies of British.

b) Review British trade policies.

Q4) Attempt any one of the questions in 300 words : **[15]**

a) Describe the educational policy of British.

b) Discuss the Press policies of British.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each : **[10]**

a) White man's burden

b) British Military System

c) Colonial industries

d) Judicial reforms of Lord Cornwallis

ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PD2589

[6455]-626

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-617-MJ : British Administrative Policies in India

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) वसाहतकालीन ज्ञान निर्मितीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

ब) उदारमतवाद ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिशांचे 'नागरी सेवा' विषयक धोरण स्पष्ट करा.

ब) ब्रिटिशांच्या संस्थानांविषयीच्या धोरणाचा आढावा घ्या.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिशांच्या जमीन महसूल विषयक धोरणांची माहिती द्या.

ब) ब्रिटिशांच्या व्यापारविषयक धोरणांचा आढावा घ्या.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिशांच्या शैक्षणिक धोरणाचे वर्णन करा.

ब) ब्रिटिशांच्या वृत्तपत्रविषयक धोरणांची चर्चा करा.

प्र.*5)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दांत टिपा लिहा. **[10]**

अ) गोऱ्या माणसावरील ओझे

ब) ब्रिटिशकालीन लष्करी व्यवस्था

क) वसाहतकालीन उद्योग

ड) लॉर्ड कॉर्नवॉलिसच्या न्यायालयीन सुधारणा

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2590

[Total No. of Pages : 2

[6455]-627
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-618-MJ : Economic Thoughts in 19th Century India
(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question (300 words) : **[15]**

a) Discuss the colonial economy of India.

b) Discuss the nature and salient features of Ryotwari Settlement System.

Q2) Attempt any one of the following question (300 words) : **[15]**

a) Explain the economic thoughts of Ramakrishna Vishwanth.

b) Explain Mahatma Phule's views on agriculture.

Q3) Attempt any one of the following question (300 words) : **[15]**

a) Explain Dadabhai Naoroji's 'Theory of Economic Drain'.

b) Explain M.G. Ranade's views on India's economic development.

Q4) Attempt any one of the following question (300 words) : **[15]**

a) Discuss the economic thoughts of Gopal Ganesh Agarkar.

b) Discuss the economic thoughts of Gopal Krishan Gokhale.

Q5) Write short notes on any two of the following: **[10]**

a) Permanent settlements

b) De-Industrialization

c) R.C. Dutt

d) Ganesh Vasudev Joshi

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

PD2590

[6455]-627

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-618-MJ : Economic Thoughts in 19th Century India

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) भारतातील वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेची चर्चा करा.

ब) 'रयतवारी पध्दतीचे' स्वरूप आणि ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) रामकृष्ण विश्वनाथ यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

ब) महात्मा फुलेंचे शेतीविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) दादाभाई नौरोजींच्या 'आर्थिक शोषणाचा सिध्दांत' स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या आर्थिक विकासावरील न्या. महादेव गोविंद रानडे यांचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) गोपाळ गणेश आगरकरांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.

ब) गोपाळ कृष्ण गोखले यांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) कायमधारा पध्दती

ब) अनुद्योगिकरण

क) रमेश चंद्र दत्त

ड) गणेश वासूदेव जोशी

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2591

[Total No. of Pages : 4

[6455]-628

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-619 MJ : Modern Maharashtra : History of Ideas

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) What were the primary objectives of Christian missionaries in Maharashtra during the colonial period?

b) Describe the role of the Prarthana Samaj towards caste discrimination, education and empowerment of women and marginalized communities.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) How did Indian intellectuals and leaders critique British economic policies and what alternative models did they propose?

b) How did Social reformers like Jyotiba Phule and Bal Gangadhar Tilak influence cultural nationalism in Maharashtra?

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the concept of print capitalism. State how Marathi newspapers and periodicals contributed towards spreading Nationalism.

b) What challenges did Kashibai Deodhar face due to the patriarchal structure of the Maratha Court?

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Elaborate upon the grievances of the peasants in Maharashtra against British colonial policies. Explain the role of the Kisan Sabha.

b) Explain Mohammad Ali Jinnah's concept of cultural Nationalism and elaborate upon his vision for a distinct cultural identity for Muslims in the Indian subcontinent.

Q5) Short Notes (Any two) : **[10]**

a) Arya Samaj

b) Shahu Maharaj

c) Anti Khoti movement

d) Prabodhan Kar Thakre

Total No. of Questions : 5]

PD-2591

[6455]-628
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-619MJ : Modern Maharashtra : History of Ideas
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटीश राजवटीतील महाराष्ट्रात ख्रिश्चन मिशनऱ्यांची प्राथमिक उद्दीष्ट्ये कोणती होती?

ब) जातियता, महीला व उपेक्षित समुदायाचे शिक्षण आणि सक्षमीकरणासारख्या समाजिक समस्या बाबात प्रार्थना समाजाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) भारतीय विचारवंत व नेते यांनी ब्रिटिश आर्थिक धोरणावर टिका करून त्यांनी कोणती पर्यायी व्यवस्था सुचविली.

ब) जोतीराव फुले आणि बाळ गंगाधर टिळक यांच्यासारख्या समाजसुधारकांनी महाराष्ट्रातील सांस्कृतिक राष्ट्रवादावरे कसा प्रभाव पडला.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) मुद्रीय (छापील) भांडवलशाहीची संकल्पना स्पष्ट करून मराठी वृत्तपत्रे आणि नियतकालींकानी राष्ट्रवादाचा प्रसार करण्यात कसा हातभार लावला ते सांगा.

ब) मराठा दरबारातील पितृसत्ताक रचनेमुळे काशीबाई देवधरांना कोणत्या आव्हानांना तोंड दयावे लागले.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटीश वसाहतवादी धोरणाविरूद्ध महाराष्ट्रातील शेतकऱ्याच्या तक्रारीचे तपशीलवार वर्णन करून किसान सभेची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) मंहमंद अली जीना यांच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवादाच्या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करून भारतीय उपखंडातील मुस्लीमांना एक वेगळी सांस्कृतिक ओळख व्हावी यासाठीचा त्याचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** टीपा लिहा. **[10]**

अ) आर्य समाज

ब) शाहू महाराज

क) खोटी विरोधी आंदोलन

ड) प्रबोधनकार ठाकरे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : [ ]

PD-2592

[Total No. of Pages : 4

[6455]-629

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-620 MJ : East Asia : Japan (1853-2000)

(2023 Pattern) (Credit) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***All questions carry equal marks.***

Q1) **Attempt any one of the following question in 300 words : [10]**

a) Discuss in detail commodore perry's arrival in Japan.

b) Explain the reasons for the meiji Restoration.

Q2) **Attempt any one of the following question in 300 words : [10]**

a) State the nature of the reforms in administration after the meiji Restoration.

b) Explain the role of Zaibatsu in the Industrilization of Japan.

Q3) **Attempt any one of the following question in 300 words : [10]**

a) Explain the consequences of the first sino-Japanese war.

b) Explain the reasons for the rise of militarism in Japan.

Q4) **Attempt any one of the following question in 300 words : [10]**

a) Explain the effects of World War - II on Japan.

b) Discuss Japan's foreign policy strategy after World War - II.

P.T.O.

Q5) **Write short notes on any two of the following in 100 words :** **[10]**

a) Feudalism

b) Diet

c) Washington conference

d) Attack on Pearl Harbor

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PD-2592

[6455]-629
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-620 MJ : East Asia : Japan (1853-2000)
(2023 Pattern) (Credit) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कमोडर पेरीचे जपान मधील आगमन या विषयी सविस्तर चर्चा करा.

ब) मेईजी पुनर्स्थापनेची कारणे सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) मेईजी पुनर्स्थापनेनंतर प्रशासनातील सुधारणांचे स्वरुप सांगा.

ब) जपानच्या औद्योगिककरणातील झैबत्सूंची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) पहिल्या चीन-जपान युद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) जपान मधील लष्कर शाहीच्या उदयाची कारणे सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) दुसऱ्या महायुद्धाचे जपानवरील परिणाम स्पष्ट करा.

ब) जपानचे दुसऱ्या महायुद्धानंतरचे परराष्ट्रीय धोरणांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणतेही दोन टिपांचे उत्तरे 100 शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **संरजामशाही**

ब) **डायट**

क) **वॉशिंग्टन परिषद**

ड) **पर्ल-हार्बर हल्ला**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2593

[Total No. of Pages : 4

[6455]-630

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS 621 MJ : Peasant Movements in Modern India

(2023 Pattern) (Credit) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review in detail the 'Permanent Land Revenue System'

b) Discuss in detail the effects of commercialization of agriculture on Indian Agriculture.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review the Kol uprising.

b) Review in detail the reasons and effects of Santhal Revolt.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the contribution of Baba Ramchandra in the 'Akhil Bhartiya Kisan Sabha'.

b) Review the Anti-Zamindari struggle in Telangana.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review in detail the contribution of 'Bhartiya Kisan Union'.

b) Discuss the contribution of 'Shetkari Sanghtana'.

Q5) Write any two short notes on the following within 100 words. **[10]**

a) Ryotwari Land Revenue System

b) Deccan Riots

c) Mulashi Satyagraha

d) Bhumihin Satyagraha

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

PD-2593

[6455]-630
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS 621 MJ : Peasant Movements in Modern India
(2023 Pattern) (Credit) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 'कायमधारा' जमिन महसूल पद्धतीच्या आढावा घ्या.

ब) शेतीच्या व्यापारिकरणामुळे भारतीय शेतीवर झालेल्या परिणामांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) कोल उठावाचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) संथाळ उठावाच्या कारणे व परिणामांचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) बाबा रामचंद्र यांचे अखिल भारतीय किसान सभेतील योगदान स्पष्ट करा.

ब) तेलंगाणा येथील जमिणदारी विरोधी आंदोलनाचा आढावा घ्या.

P.T.O.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा.** **[15]**

अ) **भारतीय किसान युनियन' च्या योगदानाचा सविस्तर आढावा घ्या.**

ब) **शेतकरी संघटणेच्या योगदानाविषयी सविस्तर चर्चा करा.**

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.** **[10]**

अ) **रयतवारी जमिन महसूल पद्धती**

ब) **डेक्कण शेतकरी उठाव**

क) **मुळशी सत्याग्रह**

ड) **भूमिहीन सत्याग्रह**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2867

[Total No. of Pages : 4

[6455]-631

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-654MJ : Post-Independence India (1947-1991)

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the consequences of Partition of India.

b) Evaluate the challenges faced by the Indian government in unifying the nation after independence.

Q2) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the origin, objectives and significance of the Non-Aligned movement.

b) Explain the impact of communalism on Indian democracy.

Q3) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Discuss the impact of Cinema on Indian Society and Culture.

b) Describe the progress of science and technology in Post-Independence India.

Q4) **Answer any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the concept of Mixed Economy in India.

b) Discuss the impact of Liberalization, Privatization and Globalization on the economy.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

a) Goa Liberation War.

b) Naxalism.

c) Women Empowerment.

d) Five Year Plan.

Total No. of Questions : 5]

PD-2867

[6455]-631
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-654MJ : Post-Independence India (1947-1991)
(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) भारताच्या फाळणीचे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) स्वातंत्र्यानंतर राष्ट्र एकसंघ ठेवताना भारतीय सरकारपुढील आव्हानांचे मुल्यमापन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) अलिप्ततावाद चळवळीचा उगम, उद्‌दीष्ट्ये व महत्त्व सांगा.

ब) भारतीय लोकशाहीवर साम्प्रदायिकतेचा काय परिणाम झाला ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) भारतीय समाज आणि संस्कृतीवर चित्रपटांचा काय परिणाम होतो यावर चर्चा करा.

ब) स्वातंत्र्यानंतर भारतातील विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) भारतातील मिश्र अर्थव्यवस्थेची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरण याचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर काय प्रभाव पडला याची चर्चा करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीप प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.** **[10]**

अ) **गोवा मुक्ती संग्राम**

ब) **नक्षलवाद**

क) **महिला सबलीकरण**

ड) **पंचवार्षीक योजना**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2958

[Total No. of Pages : 2

[6455]-632
M.A. - II
HISTORY
HIS : 655-MJ : Dalit Movement in 20th Century Maharashtra
(2023 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the influence of Mahatma Phule on Dr. Babasaheb Ambedkar.

b) Discuss the influence of Marxism on Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the importance of 'Mahad Satyagrah' in the development of the Dalit Movement.

b) Evaluate the Gandhi-Ambedkar Debate and its consequences.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review Dr. Babasaheb Ambedkar thought's on education.

b) Explain the contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar as an architect of the Indian Constitution.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Discuss the contribution of 'Dalit Panther' to the development of Dalit Movement.

b) Examine the nature and impact of Dalit Literature.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Gopal Baba Walangkar

b) Kalaram Temple Satyagrah

c) Buddha and his Dhamma

d) Ambedkari Jalse

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PD2958

[6455]-632
M.A. - II
HISTORY
HIS : 655-MJ : Dalit Movement in 20th Century Maharashtra
(2023 Pattern) (Semester - IV) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावरील महात्मा फुले यांचा प्रभाव स्पष्ट करा.

ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावरील मार्क्सवादाच्या प्रभावाची चर्चा करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) दलित चळवळीच्या वाटचालीतील महाडच्या सत्याग्रहाचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) गांधी-आंबेडकर वाद आणि त्याच्या परिणामांचे मूल्यमापन करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या शैक्षणिक विचारांचा आढावा घ्या.

ब) भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) दलित चळवळीच्या वाटचालीतील 'दलित पँथर' च्या योगदानाची चर्चा करा.

ब) दलित साहित्याचे स्वरूप आणि प्रभाव यांचे परिक्षण करा.

प्र.*5)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) गोपाळबाबा वलंगकर

ब) काळाराम मंदीर सत्याग्रह

क) बुद्ध आणि त्यांचा धम्म

ड) आंबेडकरी जलसे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2959

[Total No. of Pages : 2

[6455]-633
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-656-MJ : Challenges and Perspectives in Indian History
(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Discuss the impact of orientalism on Indian historiography.

b) Explain the salient features of Marxist interpretation of Indian history.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Review the views of historians regarding naming and language of the Harappan Civilization.

b) Examine the Aryan Invasion Theory and Aryan Migration Theory with reference to various historians.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Discuss the impact of religion on states in medieval India.

b) Review the salient features of fendalism in medieval India.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

a) Discuss the role of modernity in changing social structure of Indian society.

b) 'The Two-Nation Theory leads to the partition of India'. Discuss.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each : **[10]**

a) Nationalist Historiography

b) Aryan Race Fallacy

c) Capitalism

d) Coloniality

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PD2959

[6455]-633
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-656-MJ : Challenges and Perspectives in Indian History
(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतीय इतिहासलेखनावरील प्राच्यविद्यावादाच्या प्रभावाची चर्चा करा.

ब) भारतीय इतिहासाच्या मार्क्सवादी अन्वयर्थांची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) हडप्पा सभ्यतेचे नामकरण व भाषा याविषयीच्या इतिहासकारांच्या मतांचा आढावा घ्या.

ब) आर्यांचे आक्रमण सिद्धांत आणि आर्यांचे स्थलांतर सिद्धांत यांचे विविध इतिहासकारांच्या मतांच्या आधारे परीक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन भारतातील राज्यांवरील धर्माच्या प्रभावाची चर्चा करा.

ब) मध्ययुगीन भारतातील सरंजामशाहीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतीय समाजाच्या सामाजिक रचनेच्या बदलामागील आधुनिकतेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

ब) 'द्विराष्ट्र सिद्धांताने भारताची फाळणी घडवून आणली' चर्चा करा.

प्र.5) प्रत्येकी 100 शब्दांत टीप लिहा. (कोणत्याही दोन) **[10]**

अ) राष्ट्रवादी इतिहासलेखन

ब) आर्यन रेस फॅलसी

क) भांडवलशाही

ड) वसाहतवाद

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2594

[Total No. of Pages : 4

[6455]-634

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-666 MJ : Constitutional Developments in India (1909-1950)

(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the one of the following question in 300 words : [15]**

a) Discuss the merits and demerits of the Morley-Minto reform act - 1909.

b) Examine the features of Montague Chelmsford Reform Act - 1919.

Q2) **Answer the one of the following question in 300 words : [15]**

a) Take a detailed review at the roundtable conferences.

b) Write in detail the background of the provincial Autonomy Act - 1935.

Q3) **Answer the one of the following question in 300 words : [15]**

a) Examine the background of the provisions of Wavell Plan.

b) Examine the provisions of the mountbatten plan - and the Indian Independence Act - 1947.

Q4) **Answer the one of the following question in 300 words : [15]**

a) Discuss in detail the fundamental Rights given in the constitution of India.

b) Evaluate the preamble and provisions of the constitution of India.

Q5) **Write short note on any two of the following in 100 words :** **[10]**

a) Dyarchy under the Act - 1919

b) 14 Points of Jinnah

c) Pune pact

d) Rajaji formula

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PD-2594

[6455]-634
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-666 MJ : Constitutional Developments in India (1909-1950)
(2023 Pattern) (Semester - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) 1909 च्या मोर्ले मिटो सुधारणा कायद्याची गुण दोषांची चर्चा करा.

ब) 1919 च्या मॉन्टेग्यू चेम्सफर्ड सुधारणा कायद्याचे वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) गोलमेज परिषदांचा सविस्तर आढावा द्या.

ब) 1935 प्रांतीय स्वायलता कायद्यातील पार्श्वभूमी आणि तरतुदी सविस्तर लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) वेव्हेल योजनेची पार्श्वभूमी देऊन तरतुदीचे परीक्षण करा.

ब) 1947 माऊंट वॅटन योजना आणि भारतीय स्वातंत्र्याच्या कायद्यातील तरतुदीचे परीक्षण करा.

P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) भारतीय राज्यघटनेने दिलेल्या मूलभूत अधिकार सविस्तर चर्चा करा.

ब) भारतीय राज्यघटनेची उद्देशपत्रिका आणि तरतुदीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. **[10]**

अ) 1919 द्विदल राज्य पद्धती

ब) जिनांचे चौदा मुद्दे

क) पूणे करार

ड) राजाजी योजना

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD-2595

[Total No. of Pages : 4

[6455]-635

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-667MJ : Ancient Civilizations of the World

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answer to any **one** question in **300** words. **[15]**

a) What is Civilization? Explain its characteristics

OR

b) Write a detailed information about the Stone Age.

Q2) Write the answer to any **one** question in **300** words. **[15]**

a) Explain the Social and Economic life in ancient Egyptian Civilization.

OR

b) Write about the culture of the Early Vedic Period.

Q3) Write the answer to any **one** question in **300** words. **[15]**

a) Explain the contribution of Greek Civilization to the World.

OR

b) Review the literature, Art and Architecture of Ancient Roman Civilization.

Q4) Write the answer to any **one** question in **300** words. **[15]**

a) Explain the contributions of Arab Civilization in Mathematicals and medicine.

OR

b) Explain the contribution of Arab historians to historical writing.

Q5) Write short notes on any **two** the following : **[10]**

a) Indus Valley Civilization

b) Philosophy of Confucius

c) Idealistic Nature of Roman Imperialism

d) Al - Biruni.

Total No. of Questions : 5]

PD-2595

[6455]-635

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-667MJ : Ancient Civilizations of the World

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) सभ्यता म्हणजे काय? तिची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पाषाणयुग या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन इझिप्त संस्कृतीतील सामाजिक व आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पूर्व वैदिक कालखंडातील संस्कृतीची माहिती लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ग्रीक संस्कृतीने जगाला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन रोम संस्कृतीतील साहित्य, कला व स्थापत्य यांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) अरब संस्कृतीतील गणितीय व वैद्यक शास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अरब इतिहासकारांचे इतिहास लेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** विषयावर टीपा लिहा. **[10]**

अ) सिंधू संस्कृती

ब) कनफ्युशियसचे तत्वज्ञान

क) रोमन साम्राज्याचे आदर्शवादी स्वरूप

ड) अल–बेरुणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2960

[Total No. of Pages : 2

[6455]-636
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-668 MJ : Economic Thought in 20th Century India
(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one) **[15]**

a) Evaluate Mahatma Gandhi's economic ideas.

b) Discuss the economic thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q2) Answer the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Discuss the economic views of Dhananjay Ramchandra Gadgil.

b) Explain C.D. Deshmukh's economic thinking.

Q3) Answer the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Explain the causes of poverty in India and solution by Manvendra Nath Roy.

b) Discuss Yashwantrao Balwantrao Chavan's views on cooperation.

Q4) Answer the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Explain the economic planning policy of Jawaharlal Nehru.

b) Explain Indira Gandhi's 10 point program for economic development of India.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Amarty Kumar Sen

b) Jaiprakash Narayan

c) Punjabrao Deshmukh

d) Nationalization of Banks

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PD2960

[6455]-636

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-668 MJ : Economic Thought in 20th Century India

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) महात्मा गांधी यांच्या आर्थिक विचारांचे मुल्यमापन करा.

ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) धनंजय रामचंद्र गाडगीळ यांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.

ब) सी.डी. देशमुख यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मानवेंद्रनाथ रॉय यांचे भारताच्या दारिद्र्यांची कारणे आणि त्यावरील उपाय योजना स्पष्ट करा.

ब) यशवंतराव बळवंतराव चव्हाण यांच्या सहकाराबाबतच्या विचारांची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) जवाहरलाल नेहरू यांचे आर्थिक नियोजनाचे धोरण स्पष्ट करा.

ब) इंदिरा गांधी यांच्या भारताच्या आर्थिक विकासासाठीचा 10 कलमी कार्यक्रम स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) अमर्त्यकुमार सेन

ब) जयप्रकाश नारायण

क) पंजाबराव देशमुख

ड) बँकांचे राष्ट्रीयकरण

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2961

[Total No. of Pages : 2

[6455]-637
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-669-MJ : History of USSR (1917-1991)
(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the social and political background of Russian Revolution.

b) Discuss the consequences of Russian Revolution.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Evaluate the five year plans of Joseph Stalin.

b) Explain the role of USSR in World War II.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Examine the policy of USSR about India and Non Alignment movement.

b) Take a review of the relations between USSR and china.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Give an account of space race between USSR and America.

b) Explain the causes of disintegration of USSR.

Q5) Write any two short notes from the following in 100 words each. **[10]**

a) Menshevik Revolution

b) New Economic Policy of Lenin

c) NATO

d) Nikita Khrushchev

ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ

Total No. of Questions : 5]

PD2961

[6455]-637

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-669-MJ : History of USSR (1917-1991)

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) रशियन राज्यक्रांतीची सामाजिक आणि राजकीय पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

ब) रशियन राज्यक्रांतीच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) जोसेफ स्टॅलिनच्या पंचवार्षिक योजनांचे मूल्यमापन करा.

ब) दुसऱ्या महायुद्धातील रशियाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) सोव्हिएट रशियाच्या भारत आणि अलिप्त राष्ट्रगट चळवळी विषयीच्या धोरणाचे परीक्षण करा.

ब) सोव्हिएट रशिया आणि चीन यांच्यातील संबंधाचा आढावा घ्या.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) सोव्हिएट रशिया आणि अमेरिका यांच्यातील अंतराळ स्पर्धेचा वृत्तांन्त द्या.

ब) सोव्हिएट रशियाच्या विघटनाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) मेन्शोव्हिक क्रांती

ब) लेनिनचे नवीन आर्थिक धोरण

क) नाटो

ड) निकिता ख्रुश्चेव्ह

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2962

[Total No. of Pages : 2

[6455]-638
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-670-MJ : Social Movements in Maharashtra (1960-2000)
(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Discuss the meaning and nature of social movement.

b) Explain the importance of social movement.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Evaluate the contribution of Dalit Panthar to the development of Dalit Movement.

b) Review the 'Ek Gav Ek Panvatha' Movement in Maharashtra.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Discuss Worker's Movement in Maharashtra.

b) Critically examine the developments of Tribal Movement in Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Examine the role of Medha Pathakar in the Dam affected peoples movement.

b) Discuss the Anti-Superstition Movement in Maharashtra.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : **[10]**

a) Namantar Movement.

b) Disability Rights Movement.

c) Co-operative Movement.

d) Baliraja Smriti Dharan.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PD2962

[6455]-638

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-670-MJ : Social Movements in Maharashtra (1960-2000)

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) सामाजिक चळवळीचा अर्थ आणि स्वरूप यांची चर्चा करा.

ब) सामाजिक चळवळीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) दलित चळवळीचा वाटचालीतील दलित पँथर चळवळीच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.

ब) महाराष्ट्रातील 'एक गाव एक पाणवठा' या चळवळीचा आढावा घ्या.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) महाराष्ट्रातील कामगार चळवळीची चर्चा करा.

ब) महाराष्ट्रातील आदिवासी चळवळीच्या वाटचालीचे टिकात्मक परिक्षण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) धरणग्रस्त लोकांच्या चळवळीतील मेधा पाटकर यांच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

ब) महाराष्ट्रातील अंधश्रद्धा निर्मूलन चळवळीची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) नामांतर चळवळ

ब) दिव्यांगाच्या हक्कासाठी चळवळ

क) सहकार चळवळ

ड) बळीराजा स्मृती धरण

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PD2963

[Total No. of Pages : 2

[6455]-639

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-671-MJ : Urban History

(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Explain the concept of Urbanization & Describe the first Urbanization in India.

b) Examine the debates in Urbanization Studies.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Give an overview of the theoretical frameworks of Urbanization.

b) Explain the nature of Urbanization in Colonial India.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Explain the types & nature of cities.

b) Give information about the changing nature of Urbanization in modern India.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Explain the historical dimensions of Urbanization.

b) Write information about Urbanization during the Mughal Period.

Q5) Write Short Notes on Any two. Each answer in 100 words : **[10]**

a) Urban Studies.

b) Military Cities.

c) Twin Cities.

d) Medieval Urbanization.

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

PD2963

[6455]-639

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-671-MJ : Urban History

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शहरीकरण संकल्पना स्पष्ट करून भारतातील पहिले शहरीकरण विशद करा.

ब) शहरीकरण अभ्यास संदर्भातील वादांचे परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शहरीकरणाच्या सैध्दांतिक चौकटींचा आढावा द्या.

ब) वसाहतिक भारतातील शहरीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शहरांचे प्रकार व स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) आधुनिक भारतातील शहरीकरणाचे बदलते स्वरूपाची माहिती द्या.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शहरीकरणाची ऐतिहासिक परीमाणे स्पष्ट करा.

ब) मुघलकाळातील शहरीकरणाची माहिती लिहा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) शहरी अभ्यास

ब) लष्करी शहरे

क) जुळी शहरे

ड) मध्ययुगीन शहरीकरण

ⓘⓘⓘⓘ